

Glasba sveta v svetem mestu

tekst in foto: DRAGO VOVK

Za okroglo, dvajseto obletnico delovanja so prireditelji Womexa, največjega svetovnega sejma in srečanja ljudi, na različne načine povezanih z glasbo sveta, izbrali vrnitev v Španijo. Po Sevilli, od koder je Krištof Kolumb odpotoval na osvajanja in kjer so Womex pred leti izpeljali kar štirikrat, so za letos izbrali še eno slovito špansko mesto. Santiago de Compostela. Morda tudi zaradi božje pomoči, ki bi dogodku ter kasnejšemu delovanju in ustvarjanju lahko dala še kakšen preblisk ali vzgib.

Slovito katedralo je zgrabil piškavi zob časa. Obnova!

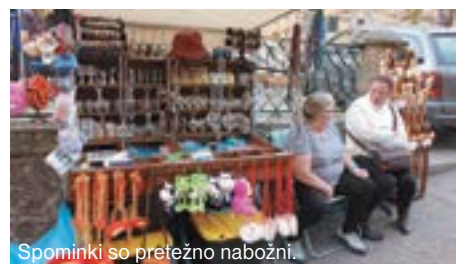
Ena od ulic v starem delu mesta. Bifeček pri bifečku.

Piska v podhodu ob katedrali in še kaj zasluži.

Na zidovih ob starih zgradbah poseda-jo klošarji, ulični godci in zaljubljeni.

Spominki so pretežno nabožni.

Sodobno mesto kulture, prizorišče glasbenega sejma.

V starem delu mesta prodaja-jo tudi knjige, rišejo in slikajo.

Del enega izmed sejmskih nadstropij.

Mična stojnica ministrstva za kul-turo in turizem iz Azerbajdžana.

Tujih obiskovalcev je v Santiagu de Compostela vedno veliko, neredki pa v mesto prisopihajo s popotnimi palicam in nahrbtniki, ni jih malo, ki se v ta kraj napotijo celo iz Francije. Tamkaj se namreč začne znamenita Jakobova romarska pot, ki je dolga dobrih osemsto kilometrov! S kolesi pa tudi peš, z Bogom v dobrih mislih, s hrepenenjem po zdravju in z njim povezanim dolgim življenjem. Romarstvo je tam priljubljeno že več kot tisoč let, na leto se včasih odpravi na to pot skoraj 180 tisoč ljudi. Na vlaklu se, po znani nesreči, ker je strojevodja v ovinku, na katerem je omejitvev 80 kilometrov na uro, vozil s hitrostjo 190 kilometrov, ljudje precej manj družijo.

Veličastna duša mesta

Mestno jedro, po njihovo *cidade vella*, na 170 hektarjih je že od leta 1985 razglašeno za Unescovo svetovno dediščino, to velja tudi za katedralo in slovito romarsko pot. V bistvu je staro mesto nekakšen kamnit pragozd z devetimi baročnimi trgi, tam je 27 zgodovinskih cerkva in osrednja katedrala z dvema 74 metrov visokima stolpoma in kar osemnajstimi kape-lami. Katedrala je nekakšna duša mesta, zgrajena v baročni obleki in s kasnejšim dodatkom romanskega srca. Tako pravijo domačini, ki verjamejo, da se v katedrali skrivajo tudi posmrtni ostanki apostola svetega Jakoba. Obiskovalci mesta se lahko povzpnejo tudi na kamnito streho

katedrale ali obišejo lepo urejen muzej. Notranjost katedrale je zares veličastna. Mesto pa je že pol stoletja znano tudi kot univerzitetno središče, polno častitljivih univerzitetnih zgradb, o njem je pisal tudi nobelovec, sloviti kolumbijski pisatelj Gabriel Garcia Marquez. Študentje dajejo mestu ob pretežno starejših romarjih svež, mladosten utrip. Razglašeno je bilo tudi za evropsko mesto kulture, ima 11 gledališč in dvoran za poslušalce, 13 muzejev, 14 knjižnic in arhivov, 15 umetniških galerij, na leto pa priredijo 30 različnih mednarodnih dogodkov. Santiago je mesto, kjer lahko človek zares uživa tudi ob imenitni hrani, pripravljene ni povečini na tamkaj priljubljen atlantski način. Najrazličnejših restavracij je več kot tisoč, na krožnike pa pridejo predvsem morske dobrote in zelenjava z domačih vrtov. Pa seveda vino, pet sort je značilnih prav za tiste kraje. Vse to in še marsikaj drugega ponuja tamkajšnja osrednja tržnica, ki pa je ob nedeljah, kot tudi trgovine v mestu, zaprta; a v bližini največje katedrale, kjer se obiskovalcev tre tudi v nočnih urah, lahko človek že v temi kupi vse, od hrane in pijače do najrazličnejših spominkov, povečini povezanih s tamkajšnjimi verskimi kraji in običaji. A ljubega miru za nič hudega slutečega obiskovalca iz drugih krajev v Santiagu ni tudi ob nedeljskih popoldnevih, ko so na sporedu tekme španskega nogometnega prvenstva.

Barcelona je igrala proti Realu, iz restavracij in gostiln je odmeval nogometni navijaški duh, saj so bili televizijski zasloni povsod, pod njimi pa tudi v klubske majice oblečeni in prav nič tihi nogometni verniki. Najti miren gostinski kotiček v tistem času je velika sreča, a nekateri gostinci, zviti podjetniki, na srečo računajo prav na to. Mene so hitro ulovili in me, požrešneža, za malo denarja tako dobro nahranili, da me še sedaj malce tišči okrog popka ... V oči ob sprehodu po starem mestnem jedru hitro pade tudi to, da se čez dan in v večernih urah tam sprehaja staro in mlado, se zabava in veseli. Vozički z najmlajšimi in številni starejši pari, ki se tega pri nas skoraj ni videti, ljubeče držijo za roke, so nekaj povsem vsakdanjega. Zelo zanimivo je tudi, kako avtobusni promet, tako kot še kje drugje na Španskem, učinkovito deluje. Avtobusi so polni! Za vožnjo od letališča do mesta so potrebni trije evri, po mestu evro v eno smer, zato sem za vožnje v slabem tednu porabil toliko, kolikor marsikje drugje stane samo vožnja s taksijem od letališča do mesta.

Glasba odpira svet

Glasba sveta ali po angleško *world music* je seveda dokaj širok pojem. V njem se včasih skrivajo, drugič bohotijo najrazličnejše ljudske glasbe, tiste iz starih, dobrih časov, in one, ki jo na teh izhodiščih ustvarjajo mladi rodovi, tu sta tudi jazz in blues, pihalni orkestri in folklorne sku-

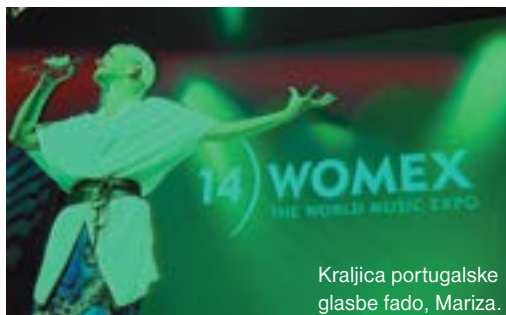
pine, kantavtorji in folk pevci, poskočna mladež, ki na različnih koncih sveta navadno glasno diha ritme svojega časa, začinjene z značilnostmi in oblikami pop, rock, country in še kakšne druge, ne le anglo-ameriške glasbe. Izraz glasba sveta se je pojavil v osemdesetih letih prejšnjega stoletja, ko so se po svetu začele pojavljati nove, predvsem neodvisne diskografske založbe. Te so začele poleg glasbe v angleščini izdajati še stvaritve z drugih koncev sveta, zapete v najrazličnejših jezikih. Pojavilo se je tudi veliko novih imen, junakinj in junakov glasbe, dogajanje je prineslo nove glasbene festivale, kot recimo našo *Drugo godbo* ali *Okarina etno festival*. Ali pa so že prej uveljavljeni festivali, na primer angleški festival folk glasbe v Cambridgeu, začeli na odre vabiti tudi pevce in godce iz Afrike, Azije in tedanjih komunističnih držav. Svet se je vse bolj odpiral, k temu je prispevala tudi glasbena kultura. Nekateri radijske postaje po svetu so se odzvale na ta novi pojav, ni bila več predvajana in poslušana le pop glasba v angleškem jeziku z največjimi junaki in s popevkarskih festivalov. Tudi Radio Študent in Radio Ljubljana sta pri nas s pomočjo nekaterih glasbenih zanesenjakov in razumnih urednikov v svoja jadra kar dobro ujela vetrove z drugih morij in celin. Ker je glasbo sveta začelo predvajati vse več radijskih postaj in je bil odmev vse boljši, so se v Berlinu zganili in zbrali av-

torje in voditelje oddaj s to glasbo z različnih evropskih radijskih postaj. Nastala je družba zanesenjakov pod imenom World Music Charts Europe, Evropske lestvice glasbe sveta, ki je začela javno delovati sprva pod okriljem Evropske radiodifuzne zveze (EBU) s sedežem v Ženevi. Ker pa je po Evropi nastajalo tudi vse več zasebnih radijskih postaj, ki so prav tako vrtele takšno glasbo, je pogoj članstva v EBU kmalu padel v koš. In tako je po več kot dvajsetih letih v združenju WMCE dejavnih 45 avtorjev oddaj iz 24 držav. Naš vodja je Johannes Theurer iz Berlina, kjer je tudi sedež združenja. Kakšni so bili začetki? »Zgodba o sejmju glasbe sveta ima kar veliko skupnega z nekdanjimi delavnicami, ki smo jih v sklopu radijskega združenja EBU ob koncu osemdesetih leti prirejali v Berlinu. Strinjali smo se, da začnemo objavljati lestvice glasbe sveta, s sodelovanjem radijskih voditeljev in avtorjev z različnih evropskih držav, takojšen uspeh je prišel na pomlad 1991, ko so me prireditelji našega, berlinskega glasbenega sejma *Berlinski dnevi neodvisnosti*, BID, povabili, da pripravim nekaj okroglih miz in koncertov glasbe sveta. Tri leta kasneje je iz BID nastal WOMEX, dvajset let kasneje vse skupaj še vedno živi in se dopolnjuje – dejavnosti EBU, World Music Charts Europe in Womexa,« je povedal Theurer. Navada je, da se člani WMCE (www.wmce.de) dobimo dan in še večer pred začetkom

glasbenega sejma, kjerkoli že je, saj ga vsi potem tudi obišeemo. Tokrat smo se dobili na večerji v priljubljeni restavraciji O Dezaseis v središču mesta in se naklepotali, dan kasneje pa nas je v goste povabil domači Radio Galega, delujoč v sodobni stavbi malo izven mesta. Predstavili so nam svoje prostore in dejavnosti, obdelali smo kar precej vsebin, povezanih z našim delom in z dogajanjem na različnih področjih glasbe sveta. S skajpom smo se povezali z drugimi celinami in izvedeli sveže, pa tudi vroče glasbene novice, recimo iz Malija.

Zmeraj novo in zanimivo

Po prvem sejmju leta 1994 se je WOMEX selil po vsej Evropi. Tokratni glasbeni sejem je gostil več kot 60 nastopov 320 glasbenikov zares z vsega sveta; bilo je kar 280 najrazličnejših stojnic, največ doslej, na njih pa so svoje delo, storitve in izdelke predstavili udeleženci iz 47 dežel. Letos sta se prvič predstavila Azerbajdžan in Izrael, katerega stojnice so se obiskovalci vidno izogibali. Bila so tudi srečanja radijskih voditeljev, sodelavci radijskih postaj so imeli na voljo studio, na sporedu so bile predstavitve različnih filmov, pripravili so dva ducata okroglih miz in delavnic, kjer so se predstavili založniki, zastopniki umetnikov, akademiki, prireditelji festivalov in še kdo iz 26 dežel. Še nekaj podatkov za ponazoritev, kako velik in pomemben glasbeni sejem je

Kraljica portugalske glasbe fado, Mariza.

Zvok Azerbajdžana

Sekuba Bambino, izvrstni pevec iz Gvineje.

Harmonikar baskovske skupine Korrntzi.

Gospoda iz Nemčije izdelujeta posnetke skladb na vinilkah.

OTava Yo, veseljak iz Rusije.

WOMEX v svetu. Udeležilo se ga je 2.400 poslovnih obiskovalcev in 1.470 podjetij iz več kot 90 dežel. Med njimi je bilo 950 ljudi, ki pripravljajo koncertne in festivalne sporede, predstavilo se je 450 založb, založnikov in prodajalcev nosilcev zvoka, 400 vladnih, izobraževalnih in drugih ustanov, 400 predstavnikov glasbenikov in 250 producentov, 200 državnih in mednarodnih novinarjev.

Na letošnjem sejmu je bilo, kot vedno doslej, mogoče slišati precej zanimivih glasbenikov in skupin z vsega sveta. Čeprav vseh nisem slišal in videl, naj omenim Ruse Otava Yo, orkester Casarie Evore, španske Zoobazar, Orkesta Mendoza iz ZDA, pevko Kareyce Fotso iz Kameruna, pevca Sekubo Bambina iz Gvineje s spremljevalci, trio Baharu iz Kolumbije, pevko Um iz Maroka ... Večerni koncerti so bili v starem delu mesta, prav tam so pripravili odmevno sklepno prireditev, na kateri so podelili tri priznanja. Za založniško dejavnost si je letošnjo nagrado prislužila založba Glitterbeat Records, ki je v zadnjem času izdala niz odmevnih zgoščenk, od glasbe Azize Brahim in skupine Tamikrest do Lobija Traoréja. Nagrado je prejela založba, katere solastnik je Američan Chris Eckman. »Ja, glasba sveta je to s Tamikrest, morda bo kdaj napočil čas, ko homo temu rekli samo glasba,« je bil eden izmed stav-

kov, ki jih je povedal na slavnostnem odru. Možakar je sicer iz Ljubljane in bi se te dni moral spet odpraviti v Mali, v deželo s prečudovito glasbo, na snemanja s tamkajšnjimi glasbeniki, a ga je pojav ebole tudi v tistih krajih dodobra zaskrbel.

Nagrado za poklicno odličnost je prejel prisrčni poslanec kulture z Zelenortskih otokov, kjer so nekdaj za naravni prirastek prebivalstva skrbeli portugalski očetje in temnopolte afriške mame. Mario Lucio Sousa je prejel nagrado za izjemne prispevke k umetnosti in naraščajoči prepoznavnosti glasbe svoje domovine. Sedaj je tamkajšnji kulturni minister, vse bolj pa se posveča pevski prihodnosti. Zelenortska otočje je priljubljeno po turistični in kulturni plati. Sorodnih korenin in barv svojih stvarnikov pa naj bi, kot je opisala na slavnostnem odru, bila še ena nagrajenka letošnjega Womexa, izjemna pevka Mariza iz Portugalske, ena najpomembnejših zastavonoš glasbe, ki ji pravijo *fado*.

Naši na sejmu

Poleg že omenjenega v Ljubljani živečega Chrisa Eckmana sta se sejma udeležila tudi predstavnik Cankarjevega doma oz. *Druge godbe* in vodja vsakoletnega blejskega festivala glasbe sveta *Okarina*. Ta je bil letos, glede na nastopajoče in sodelovanje glasbe s turizmom, zagotovo najbolj-

ši tak festival pri nas. Žal se na Bledu nekoliko premalo potrudijo, da bi bila obveščena o njihovih koncertnih sporedih večja, vseslovenska. Leo Ličof nam je po vrnitvi z Womexa povedal: »Vsi, ki se ukvarjamo s tako muziko, se vsako leto srečujemo na verjetno največjem sejmu etno glasbe na svetu, na Womexu. Prizorišče spominja na veliko mravljišče, ki zahteva od udeležencev štiri dni in noči zagnanega dela, saj so koncerti vsak večer, celo do tretje ure zjutraj, običajno na najmanj štirih različnih prizoriščih. Na tem slikovitem bazarju trgujemo in iščemo glasbo, ki nas bo navduševala na naših naslednjih festivalih. Trenutno smo v pogovorih s skupinami iz Etiopije, Južne Afrike in Južne Koreje, Španije in Poljske. Okarina etno festival že četrto stoletje razvija domačine in tuje obiskovalce alpskega bisera s predstavami glasbenih skupin iz različnih krajev našega planeta. Precej časa je bilo potrebno, preden so tudi zvoki drugih narodov navdušili in omehčali srca polke navajenih Gorenjcev. Veseli nas, da je postal Okarina festival ena najbolj priljubljenih prireditev na sončni strani Alp. Festival in nesporno kakovost nastopajočih pa omogoča Zavod za kulturo na Bledu.«

Glasbeni sejem WOMEX bo oktobra prihodnje leto na Madžarskem. Kdo bo šel peš? ■